

**ТУРИЗМ**

УДК 338.48

**ЛІТЕРАТУРНИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК  
КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ НА РІВНЕНЩИНІ**

**Н. О. Вітрук**

студентка 4 курсу, група ТУР-41, навчально-науковий інститут агроєкології та землеустрою  
Науковий керівник – ст. викладач М. С. Яковишина

*Національний університет водного господарства та природокористування,  
м. Рівне, Україна*

**У статті розглянуто культурно-пізнавальний потенціал розвитку літературного туризму у Рівненській області. Викладено короткий зміст форм та видів літературного туризму. Розкривається досвід бібліотек у напрямку популяризації туристичних атракцій краю. Підкреслюється значення літературних конкурсів у формуванні привабливого туристичного іміджу регіону.**

**Ключові слова:** історико-культурна спадщина, літератор, літературний туризм, літературні конкурси, екскурсійний маршрут, тур, туристичний потенціал.

**В статье рассмотрен культурно-познавательный потенциал развития литературного туризма в Ровенской области. Изложено краткое содержание форм и видов литературного туризма. Раскрывается опыт библиотек в направлении популяризации туристических достопримечательностей края. Подчеркивается значение литературных конкурсов в формировании привлекательного туристического имиджа региона.**

**Ключевые слова:** историко-культурное наследие, литератор, литературный туризм, литературные конкурсы, экскурсионный маршрут, тур, туристический потенциал.

**The cultural and cognitive potential of the development of literary tourism in Rivne region has been discussed in the article. A summary of the forms and types of literary tourism has been presented. The experience of libraries in the direction of popularization of tourist attractions of the region is revealed. The importance of literary competitions in the formation of an attractive tourist image of the region is emphasized.**

**Keywords:** historical and cultural heritage, writer, literary tourism, literary competitions, excursion route, tour, tourist potential.

**Туристична подорож** – це процес активного пізнання навколишнього світу: людей, традицій, історико-культурних пам'яток, природних ландшафтів тощо. В умовах глобалізації зростає необхідність у нових знаннях та встановленні діалогу між різними культурами, що в свою чергу збільшує популярність культурно-пізнавальних маршрутів. З огляду на зростаючу потребу людей у формуванні світогляду та розширенні меж світорозуміння, в сучасному світі значну роль серед основних видів туризму починає набувати новий напрямок – літературний туризм. Найкраще проілюструвати масову привабливість літератури як мотиву відправитись у подорож, можна на прикладі світового успіху книг про Гаррі Поттера та шаленої популярності екскурсій місцями центрального Лондону, що пов'язані з історією про згаданого учня Хогвартсу. Літературні тури є тематичним різновидом культурно-пізнавальних туристичних маршрутів.

**Аналізом географічних тенденцій розвитку літературного туризму та його систематизацією** займались Гуров С. А., Страчковська Н. В., Алексеєнко М. А. [1].

Поєднання художньої літератури і туризму як спосіб пізнання культурної спадщини досліджувала Полікарпова Ю. О. [2]. Вона зазначала, що взаємозв'язок літератури і туризму є двобічним, адже дослідження літератури сприяє розвитку туризму, і навпаки, вивчення туризму сприяє приверненню уваги до літератури. Зв'язок літературного туризму із кінотуризмом розглядали Яковишина М. С., Стасюк Л. П. [3]. Дані автори також підкреслили, що значний внесок у розвиток туризму краю роблять літературні конкурси, присвячені містам та регіонам. Проте специфіка літературного туризму та перспективи його розвитку в умовах різних регіонів вивчені недостатньо.

**Мета дослідження** – проаналізувати культурно-пізнавальний туристичний потенціал літературного туризму на Рівненщині та розглянути можливі шляхи його ефективної реалізації у даному регіоні.

**Літературний туризм** – це різновид культурного туризму, пов'язаний з місцями та подіями, що зображені в літературних творах, а також із життям авторів цих творів. Отже, основою формування турів цього виду туризму є відвідування місцевостей, пов'язаних із літературною творчістю.

Поціновувачам літератури будь-якого жанру: класики, детективів чи популярного Young Adult (підліткової літератури), завжди цікаво відвідати батьківщину улюбленого автора чи персонажа. Деякі книгомани долають значні відстані, щоб пройти слідами улюбленого героя/героїні або наживо побачити прекрасні краєвиди, що змальовані на сторінках книги.

Літературний туризм має велике значення в соціально-економічному та культурному розвитку регіону. Це насамперед, збереження історико-культурної спадщини, підтримка пам'яток старовини, музеїв, театрів, реставрація архітектурних ансамблів тощо, а також створення нових робочих місць, рівномірний розподіл туристичних потоків по території, формування привабливого туристичного іміджу, надходження коштів до місцевого бюджету.

Для формування літературних турів, орієнтованих на різноманітні сегменти туристичного ринку, було виокремлено форми та види літературного туризму. Характеристика літературних турів, притаманних різним формам даного виду туризму, наведена у таблиці.

Таблиця

Форми літературного туризму

Форма літературного туризму	Характеристика
Екскурсійна форма	Основою літературного туру є пізнавальна складова, турист отримує інформацію про творчий шлях письменника і про пов'язані з ним пам'ятки
Розважальна форма	Відвідування театральної вистави, в основі якої лежить літературний твір; відвідування літературного тематичного парку або участь в літературному фестивалі чи святі
Освітня форма	Тури, в яких, крім екскурсійної та розважальної програм, передбачені різні навчальні тренінги, вивчення іноземних або вітчизняних культур, відвідування бібліотек і книжкових магазинів, літературні вечори, а також віртуальні літературні тури

Джерело: Гуру С. А., Страчковська Н. В., Алексєнко М. А., 2018.

Для формування турів частіше використовується екскурсійна форма літературного туризму. Екскурсійну форму поділяють на наступні види туризму: екскурсійний літературно-біографічний, екскурсійний історико-літературний, екскурсійний літературно-художній [1]. Аналізуючи потенціал Рівненської області для розробки літературних маршрутів, варто згадати, що Рівненщина пов'язана із історією українських рукописів та стародруків, адже в Острозі знаходиться музей книги та друкарства, а в Пересопниці – музей Пересопницького Євангелія [4]. Отже, міста Острог та Пересопницю варто розглядати як

перспективні пункти для формування маршруту екскурсійного історико-літературного туризму, який організовується на територіях, де в екскурсіях розкриваються певні періоди розвитку літератури в регіоні. Враховуючи те, що екскурсійний літературно-біографічний туризм організовується на територіях, де жили видатні письменники, то для даного виду туризму у Рівненській області можна навести тури у Дермань, де жив Улас Самчук. Щодо екскурсійного літературно-художнього туризму, який організовується у місцях, що знайшли відображення у творах певного письменника, то у нашому регіоні популярним маршрутом може стати тур у Дубно «Слідами героїв твору Миколи Гоголя «Тарас Бульба».

Рівненську область в аспекті літературного туризму роблять відомою сучасні талановиті літератори, такі як Степан Бабій, Іван Сидорчиц, Любов Пшенична, Юрій Береза, Євген Шморгун, та знамениті класики: Улас Самчук, Зусанна Гінчанка, Володимир Короленко та ін.

Мотивом для відвідання міста Рівне може бути й участь у літературних конкурсах. Наприклад, арт-семінар «КУСТ» – мистецька подія всеукраїнського рівня, під час якої відбувається навчання молодих письменників у Рівному. Також варто згадати і літературні конкурси «Фантастичне Рівне» від громадської організації «Літеко», проведені два роки поспіль у 2019 і 2020 рр. У даних конкурсах взяли участь конкурсанти з усієї України, а не лише мешканці Рівненщини. Ті, хто ніколи не був у області, для написання конкурсного твору спочатку знайомились із Рівненщиною через фото в Інтернеті, а вже пізніше відвідали Рівне для церемонії нагородження.

Велику роль у популяризації культурної спадщини та розвитку туристичної привабливості краю відіграють бібліотеки, які стали інформаційними центрами з просування туристичної інформації. Наприклад, Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (РОУНБ) проводить екскурсійну діяльність в межах закладу: екскурсії відділами, знайомство з цікавими експонатами колекції рідкісних і цінних видань, експозицією бібліотечної техніки, пропонує покази колекцій книг та відкриті лекції фахівців Музею книги та друкарства Державного історико-культурного заповідника м. Острога («Острозькі стародруки», «Колекція Кобзарів», «Стародруки слов'янськими мовами», «Перші європейські Біблії періоду Реформації») [5]. РОУНБ також займається наповненням сайту «Рівненщина туристична», і започаткувала проєкт «Живе краєзнавство», який полягає у проведенні екскурсій історичними вулицями міста Рівне.

**Отже, літературний туризм** є цікавим сучасним видом культурно-пізнавального туризму, який може принести значну вигоду для економіки регіону. Рівненська область має значні перспективи для розвитку літературного туризму, які відкриваються завдяки активній участі рівненських бібліотек у популяризації краю, проведенню літературних конкурсів та семінарів, розробці літературних маршрутів тощо. Варто зазначити, що під час розробки літературних турів і маршрутів доцільно робити акцент на екскурсійній формі літературного туризму.

1. Гуров С. А., Страчкова Н. В., Алексеенко М. А. Літературний туризм: систематика и географические тенденции развития. *Учёные записки Крымского федерального университета имени В. И. Вернадского. География. Геология*. 2018. № 3. Том 4 (70). С. 3–16.
2. Полікарпова Ю. О. Художня література і туризм як способи пізнання культурної спадщини. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/819/1/22.%20ХУДОЖНЯ%20ЛІТЕРАТУРА%20І%20ТУРИЗМ.pdf> (дата звернення: 17.09.2020).
3. Яковишина М. С., Стасюк Л. П. Кіно і література як інструменти створення образу туристично привабливої дестинації. *Туризм: наука, освіта, практика* : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 50-ї річн. створення Рівненського відділу УГТ у Національний університет водного господарства та природокористування, 24–25 квітня 2020 р. Рівне : НУВГП, 2020. С. 173–176.
4. За давніми книжками: Острог, Пересопниця та Львів. UAtravels : вебсайт. URL: <https://ua-travels.in.ua/2017/08/03/za-davnimi-knizhkami-ostrog-peresopnicya-ta-lviv/> (дата звернення: 20.10.2020).
5. Жук Л., Волян Н. Місце публічної бібліотеки в туристичній інфраструктурі краю. URL: <http://www.libraryforum.info/issue/volyan-n-zhuk-l-misce-publichnoyi-biblioteki-v-turistichniy-infrastrukturi-krauy> (дата звернення: 20.10.2020).